

וּבְגִין כֹּה־, רִישָׁא דְכֻלָּא כְּתִיב, אִם עוֹלָה קָרְבָּנוּ. מִן
הַבֶּקֶר, וְלֹא בֶקֶר, וּמֵאֵן אִיהוּ. פֶּר בֶּן בֶּקֶר אִיהוּ,
דְּאִיהוּ דְכֹר.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִן הַבֶּקֶר סֵתָם, וְחִזֹּר וּפִירֵשׁ זִכֵּר תָּמִים
יִקְרִיבוּנוּ, זִכֵּר וְלֹא נִקְבָּה, דִּהָא (ע"ט) דְּכֹר אֲשֶׁת־מוֹדַע
לְעֵילָא, וְנוֹקְבָא אֲשֶׁת־מוֹדַע לְתַתָּא. וְכֵן מִן הַצֹּאֵן מִן
הַכֹּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים.

מֵאֵן דְּאִתִּי לְעוֹלָה, כִּלְהוּ דְכֹר, וְלֹא נוֹקְבָא, בְּגִין דְּעוֹלָה
עוֹלָה עַל הַלֵּב, עַל הַלֵּב וּדְאִי, וְאֲשֶׁת־מוֹדַע מֵאֵן
דְּקָאִים עַל הַלֵּב. וּבְגִין כֹּה סֻלְקָא לְעֵילָא, וְכִלְהוּ דְכֹרִין.
וְעַל דָּא פִתַּח קָרָא בְּרִישָׁא בְּעוֹלָה יִתִּיר מִכָּל שְׂאֵר
קָרְבָּנִין, דִּהָא מִחֻשְׁבָּה רִישָׁא דְכֻלָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי בְּאַתֵּר דְּמִחֻשְׁבָּה דְּלְעֵילָא בְּעֵיִא
לְקָרְבָּא, אֲמַאי לְתַתָּא יִתִּיר. לָא הָוָה בִּיּוֹדֵיהּ. אֲתָא
לְקָמִיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ, רִישָׁא דְכֻלָּא מִחֻשְׁבָּה
הוּא, וְסִיּוּמָא דִּהֵיא מִחֻשְׁבָּה אֲתֵר דְּאִקְרִי בֶקֶר, וּמֵאִי
אִיהוּ. הֵהוּא סִיּוּמָא דְּגוּפָא, דְּמַבְסָם לְנוֹקְבָא. כֹּה מִחֻשְׁבָּה
דְּבַר נָשׁ, רִישָׁא דְכֻלָּא. סִיּוּמָא דִּהֵיא מִחֻשְׁבָּה, כִּד
אֲתַעְבִּיד עוּבְדָא. אִימַתִּי. בְּבִקְרָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (מִיכָה
ב) הוּי חוֹשְׁבֵי אֲוֹן וּפּוֹעֲלֵי רָע, אִימַתִּי, עַל מִשְׁכַּבוֹתָם
בְּאוֹר הַבֶּקֶר יַעֲשׂוּהָ. וְעַל דָּא לֵהוּא אֲתֵר דְּמִחֻשְׁבָּה,

מִחֻשְׁבָּה אֶסְתְּלִיק. וְעוֹבְדָא מִתְקַרְבָּא לְסִיּוּמָא דְמִחֻשְׁבָּה
וַדְאִי.

רַבִּי אַחָא הָוּה אֲזִיל בְּאַרְחָא, וְהָוּה עֲמִיּה רַבִּי יְהוּדָה, עַד
דְּהָוּוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא דְתַנִּינָן בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל, בְּתוּלָה דְאֶתְבְּרָכָא מִן שְׁבַע (ס"א מִיִּשְׂרָאֵל), דְּאֶקְרִי
בֵּת שְׁבַע, וְאוּקְמוּיָהּ בְּכַמָּה אַתְר. וּבְתוּלָה לְתַתָּא, יִרְתָּא וְ
בְרָכוֹת בְּגִינָהּ. וְהָא כְּתִיב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל
בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וַדְאִי עָלָה אֶתְמַר, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.
וַדְא קְשִׁיָּא מְכֻלָּא, דְּכְתִיב (עֲמוּס ד') נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם
בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְהָאִי דְקָא אֶמְרִי כְּלָהּוּ חֲבַרְיָא בְּמִלָּה דְּאֶ
שְׁפִיר הוּא. אָבֵל אִי פֶרְשֵׁתָא אֶתְמַר בְּאַרְח נְחֻמָּה הוּינָן
אֶמְרִי הָכִי. אָבֵל בְּהָאִי קִינָה אֶתְמַר, וְהָא קָרָא אוֹכַח הָכִי.
אָמַר לִיָּה וַדְאִי הָכִי הוּא, וְהָא הָוּה קְשִׁיָּא לִי הָהוּא מְלָה
יִתִיר מְכֻלָּא, וְאַתִּינָן לְגַבִּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּחֻשׁוֹכָן
דְּאַנְפִּין. אָמַר לִי, מַחֲזִיזוּ דְאַנְפִּין, אֲשֶׁתְּמוֹדַע מַה דְּבִלְבָּד.
אֶמִּינָא לִיָּה וַדְאִי, דְּאַנְפִּי וְלִבִּי שׁוּיָן. אָמַר לִי אִימָא לִי
מְלָךְ. אֶמִּינָא לִיָּה, כְּתִיב נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן דְּאִית לִיָּה רוּגְזָא בְּדַבֵּיתָהּ, וְנִפְקָא מִנֵּיהּ,
לֹא תִהְדָּר לְעַלְמִין, אִי הָכִי וְוִי לְבַנִּין דְּאֶתְתָּרְכוּ עִמָּה.
אָמַר לִי, וְלֹא סְגִי לָךְ מַה דְּאֶמְרוּ כְּלָהּוּ חֲבַרְיָא. אֶמִּינָא,
הָא שְׁמַעְנָא מְלִיִּיָּהּ, דְּהָוּה מֶרְחָמִי, וְלֹא מִתִּישְׁבֹן בְּלִבָּאִי.

אָמַר, כָּל מֵה דְאָמְרוּ חֲבֵרֵיִיא כִּלְא שְׁפִיר וּיְאוֹת, אָבֵל
 וּוי לְדָרָא כַּד רַעֲיִין לָא מִשְׁתַּכְּחִין, וְעָנָא סֵאטָן
 וְאֶזְלִין, וְלֹא יִדְעִין לְאֵן אֶתֶר אֶזְלִי, לָא לִימִינָא וְלֹא
 לְשִׁמְאֵלָא. וְדַאי הָאִי קָרָא בַּעֲיָא לְמַנְדַּע, וְכִלְהוּ גַלְיִין
 לְאִינּוֹן דְּחֻמָּאן בְּאַרְחָא דְּאוּרֵיִיתָא בְּאַרְחַ קְשׁוּט.

תָּא חֲזִי, בְּכִלְהוּ גְלוּתָא דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, לְכִלְהוּ שְׁנֵי זְמַנָּא
 וְקִצָּא, וּבְכִלְהוּ הָווּ יִשְׂרָאֵל תִּיַיְבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל הָוָה תָּבַת לְאַתְרָהָא, בְּהָהוּא זְמַנָּא
 דְּגִזּוּר עָלָה. וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא דָּא בְּתַרְאָה לָאוּ הֲכִי, דְּהָא
 הִיא לָא תִיתּוּב הֲכִי כְּזְמַנִּין אַחֲרָנִין, וְהָאִי קָרָא אוֹכַח,
 דְּכִתִּיב נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, נִפְלָה וְלֹא
 אוֹסִיף לְהִקְיָמָה לָא כְּתִיב.

מִתַּל לְמַלְכָּא דְּרִגְזוּ עַל מְטְרוֹנִיתָא, וְאַשְׁדֵּי לָהּ מֵהִיכְלִיָּה,
 לְזְמַנָּא יְדִיעָא. כַּד הָוָה מְטִי הָהוּא זְמַנָּא, מִיַּד
 מְטְרוֹנִיתָא הָוֹת עָאֵלַת וְתָבַת קָמִי מַלְכָּא. וְכֵן זְמַנָּא חַד,
 וְתַרִּין, וְתַלַּת זְמַנִּין. לְזְמַנָּא בְּתַרִּיתָא, אֶתְרַחֲקַת מֵהִיכְלָא
 דְּמַלְכָּא, וְאַשְׁדֵּי לָהּ מַלְכָּא מֵהִיכְלִיָּה לְזְמַנָּא רַחֲיקָא. אָמַר
 מַלְכָּא, הָאִי זְמַנָּא לָאוּ הוּא כְּשָׂאֵר זְמַנִּין דְּהִיא תִיתִי
 קָמִאי הֲכִי, אֶלָּא אָנָּא אִיזִיל עִם כָּל בְּנֵי הִיכְלִי וְאַתְבַּע
 עָלָה.

כַּד מְטָא לְגַבְהָ, חָמָא לָהּ דְּהָוָה שְׁכִיבַת לְעַפְרָא. מֵאֵן

חָמָא יִקְרָא דְמִטְרוֹנִיתָא בְּהֵיא (דף ר"ע"ב) זְמַנָּא, וּבְעוֹתִין
 דְּמִלְכָּא לְקַבְּלָהּ עַד דְּאֶחִיד לָהּ מִלְכָּא בִּידוּי, וְאוֹקִים לָהּ,
 וְאִיִּיתִי לָהּ לְהִיכְלִיָּהּ, וְאוּמִי לָהּ דְּלֹא יִתְפָּרֵשׁ מִינָּה
 לְעֶלְמִין, וְלֹא יִתְרַחֵיק מִינָּה.

כִּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל זְמַנִּין דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל
 בְּגִלוּתָא, כִּד הוּהּ מְטִי זְמַנָּא, הִיא אֲתִיַּאת וְהִדְרַת
 קָמִי מִלְכָּא. וְהִשְׁתָּא בְּגִלוּתָא דָּא לָאוּ הֲכִי, אֲלֵא קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא יוֹחִיד בִּידְהָא, וְיוֹקִים לָהּ, וְיִתְפָּיִיס בְּהִדְהָ
 וְיִתִּיב לָהּ לְהִיכְלִיָּהּ. וְתֵא חֲזִי דְּהֲכִי הוּא, דְּהֵא כְּתִיב נִפְלָה
 לֹא תוֹסִיף קוּם, וְעַל דָּא כְּתִיב, (עמוס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים
 אֶת סֶכֶת דָּוִד הַנִּפְלֶת, הִיא לֹא תוֹסִיף קוּם כְּזְמַנִּין
 אַחֲרָנִין, אֲבָל אֲנָא אוֹקִים לָהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב בַּיּוֹם הַהוּא
 אֶקִּים אֶת סֶכֶת דָּוִד הַנִּפְלֶת, אֲנִי אֶקִּים אֶת סוּפַת דָּוִד.
 מֵאֵן סֶכֶת דָּוִד. דָּא בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. הַנּוּפְלֶת: כְּמָה דְּכְתִיב
 נִפְלָה. וְדָא הִיא יִקְרָא דְּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְתוֹשְׁבַחְתָּא
 דִּילָהּ. וְדָא אוֹלִיפְנָא בְּהֵיא שְׁעַתָּא.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְדָא מְלִילְתָּא עַל לְבָאֵי, וְאֲתִישְׁבָּא,
 וְדָא בְּרִירוֹ דְּמִלָּה. וְאֲזֵלָא הָאֵי, כְּמִלָּה חֲדָא
 דְּשִׁמְעָנָא וְשִׁכְחָנָא, וְהִשְׁתָּא רוּוּחָנָא לָהּ, דְּתַנְיִנּוּ, אֲמַר
 רַבִּי יוֹסִי, זְמַין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֶכְרֹזָא עַל כְּנֻסַת
 יִשְׂרָאֵל וְיִימָא, (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעַפְרֵי קוּמִי שְׁבִי

יְרוּשָׁלַם, כְּמֵאן דְּאֶחִיד בִּידָא דְּחֻבְרִיהַ וַיִּמָּא הַתְּנַעַר,
 קוּם, כִּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹחִיד בֵּה וַיִּמָּא הַתְּנַעַרִי,
 קוּמִי.

אָמַר לִיה רַבִּי אַחָא, וְכֵן כָּל אֵינּוּן בְּנֵי הַיְכָלָא דְּמִלְכָּא
 בְּלִישְׁנָא דָּא פִּתְחִין, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (ישעיה ס)
 קוּמִי אֹרִי כִּי בָּא אֹרְךָ, הָא מִלְכָּא הָכָּא, וְדַאי כְּדִין הוּא
 יִקְרָא דִּילָהּ, וְחֻדּוּתָא דְּכָלָא, כִּד מִלְכָּא אֶתְפִּיִס בְּהָדָה.
 (כְּתִיב (מלכים א א) וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה כַּגּוֹנָא דָּא) בְּכָל אֵינּוּן
 זְמַנִּין אֵיהִי אֶתְתַּ לְּגַבִּי דְּמִלְכָּא, וְקַמַּת קָמִיהַ, הָדָא הוּא
 דְּכְתִיב, (מלכים א א) וַתָּבֹא לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, וַתַּעֲמוּד לְפָנַי
 הַמֶּלֶךְ. אָבֵל בְּזִמְנָא דָּא לָאוּ הָכִי, אֵלָּא מִלְכָּא יִיתִי
 לְגַבְהַ, וַיִּתְפִּיִס בְּהָדָה, וַיִּתִּיב לָהּ לְהִיכְלִיהַ. הָדָא הוּא
 דְּכְתִיב, (זכריה ט) הִנֵּה מִלְכֶּךָ יָבֵא לָךְ וְדַאי, וְלֹא אַנְתָּ
 לְגַבְיָהּ, יָבֵא לָךְ, לְפִיִּיסָא לָךְ. יָבֵא לָךְ, לְאַקְמָא לָךְ. יָבֵא
 לָךְ, לְאַשְׁלָמָא לָךְ בְּכָלָא. יָבֵא לָךְ, לְאַעְלָאָה לָךְ
 לְהִיכְלִיהַ, וְלְאַזְדִּוּגָא עִמָּךְ זְוּוּגָא דְּעֵלְמִין, כְּמָה דְּאַתָּ
 אָמַר (חושע ב) וַאֲרֻשְׁתֶּיךָ לִי בְּאַמוּנָה.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי פִּגְעַע בְּהוּ רַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ, הָא מָאֲרִיהַ
 דְּחֻכְמָתָא אֶתִּי, נִקְבֵּל אַנְפִּי שְׂכִינְתָּא. כִּד קָרִיבוּ
 בְּהַדִּיהַ, אֶשְׁתַּמִּיט מִקְסָטוּרָא דְּקוּפְטָרָא, וְנַחַת גִּבּוּן.
 פִּתְחַ וְאָמַר, (שמות ט) וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד

וְגו'. וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר, הִכָּא אֶפְלִיגוּ סְפָרֵי קְדָמָאֵי, וְכִלְהוּ
 בְּחַד מְלָה אֶתְתַקְעוּ. אֵית מָאן דְּאָמַר, קוֹל הַשּׁוֹפָר תְּרִי,
 קוֹל חַד, הַשּׁוֹפָר תְּרִי. וְדִיִּיק לָהּ, מְדֵלָא כְּתִיב וַיְהִי
 הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחֲזַק, אֶלָּא קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּנַפְיִיק
 מִשּׁוֹפָר, דְּוַדָּאֵי שׁוֹפָר אֶקְרִי, כְּמָה דְּאֵת דָּאֵת אָמַר (ישעיה כז)
 יתקע בשופר גדול, והאי איהו שופר גדול, דְּבִיָּה נַפְקִין
 עַבְדֵּין לְחִירוֹת עַלְמִין. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וְאֵית מָאן דְּתַנִּי וְדִיִּיק דְּכִלְא חַד, בְּגִין דְּכְתִיב קוֹל
 הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּאֶקְרִי שׁוֹפָר. וּמָנָא לָן דְּאֶקְרִי קוֹל.
 מְמָה דְּכְתִיב, (דברים ה) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יִסָּף, וְהָאֵי קוֹל גָּדוֹל
 אֶקְרִי שׁוֹפָר. וְעַל דָּא קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ כְּתִיב. לְאֵן הוֹלֵךְ.
 אֵי תִימָא לְהַר סִינַי, אוּ לְיִשְׂרָאֵל. יוֹרֵד מִבְּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא
 אוּרִייתָא מִהִכָּא נַפְקָא. וּמֵאֲתַר דָּא, דְּאֵיהוּ פְּלִלָּא דְּכָל
 שְׂאָר קָלִין אֶתִּיִּיהֵיבַת, וְכַד יִסְתַּכְּלוֹן מְלִי פְּלָא חַד.

וְעַל דָּא, לוּחֵי קְדָמָאֵי רְשִׁימִין מִהָאֵי אֲתַר הוּוּ, וְדָא הוּוּ
 רְזָא דְּמְלָה דְּכְתִיב, (שמות לב) חָרוֹת עַל הַלּוּחֹת, אֵל
 תִּקְרִי חָרוֹת, אֶלָּא חִירוֹת, חִירוֹת מִמָּשׁ, אֲתַר דְּכָל חִירוֹ
 בִּיהַ תְּלִיָּא. וְתָא חֲזִי, לִית לָךְ מְלָה בְּאוּרִייתָא, דְּאֶמְרִין
 כְּלָהוּ חֲבַרְיָא דָּא הָכִי וְדָא הָכִי, דְּלָא אֶזִּיל פְּלָא לְאֲתַר
 חַד, וְלִמְבֻעָא חַד אֶתְכַנְּשׁ.

הוֹלֵךְ: כְּמָה דְּאֵת דָּאֵת אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל

הַיָּמִים. וּכְתִיב (קהלת א) הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם אֶחָד. וְחֹזֵק מְאֹד,
כִּמָּה דִתְנִינָן כְּלֵי מַחְזִיק אַרְבָּעִים סָאָה. וְחֹזֵק מְאֹד, דְּלִית
לָךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא חֲלָשָׁא אוּ תְבִירָא, דְּכַד תִּסְתַּכַּל
וְתַנְדַּע בָּהּ, דְּלֹא תִשְׁכַּח לָהּ תְּקִיפָא כְּפִטְיָשָׁא דְמַתְבַּר
טִינָרִין. וְאִי אִיהִי חֲלָשָׁא, מִינְךָ הוּא. כִּמָּה דְאוּקְמוּנָה,
דְּכְתִיב, (דברים לב) כִּי לֹא דִבַּר רַק הוּא, וְאִם רַק הוּא, מִכֶּם
אִיהוּ. וְעַל דָּא וְחֹזֵק מְאֹד.

(דף ז' ע"א)

כְּתִיב (שמות יט) מֹשֶׁה יִדְבַר וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּאַתֵּר
דָּא אֲתַכְּלִלוּ מְלִין עֲלָאִין, הָא אוּקְמוּנָה וְהֶאֱלֵהִים
יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּהֵהוּא קוֹל דְּאֶחִיד בֵּיה
מֹשֶׁה. הֲכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא דְהָא אִפְכָא הוּוּה, דְּכְתִיב (שמות
ב) וַיִּדְבַר אֱלֹהִים, וְהֲכָא כְּתִיב מֹשֶׁה יִדְבַר.

אֶלָּא אִית דְּאִמְרִי, בְּגִין דְּכְתִיב, (שמות ב) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה
דִּבַּר אֶתְּהָ עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יִדְבַר עֲמָנוּ אֱלֹהִים.
וְעַל דָּא מֹשֶׁה יִדְבַר, וְהֶאֱלֵהִים יַעֲנֶנּוּ. בְּגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח
מְלָה בְּאוֹרֵייתָא מְפּוּמָּא דְּמֹשֶׁה (רס"ו) בְּלַחֲדוּדִי, וְדָא הוּא
דְּאוּקְמוּנָה, קְלָלוֹת שְׁבַמְשֻׁנָה תוֹרָה מֹשֶׁה מְפִי עֲצָמוּ
אִמְרוּן. מִעֲצָמוּ לָא תְנִינָן, אֶלָּא מְפִי עֲצָמוּ, הֲלָלוּ מְפִי
הַגְּבוּרָה. וְהֲלָלוּ מְפִי עֲצָמוּ, מְפִי הֵהוּא קוֹל דְּאֶחִיד בֵּיה,
דְּאִקְרִי הַכִּי. וְשִׁפִּיר מְלָה.

וּבְסִפְרָא דְאַגְדַּתָּא דְבֵי רַב אֲמַרִי, אַף עַל גַּב דְּאוּרֵייתָא
 מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲתַמַּר כּוּלָּהּ, מִפִּי עֲצֻמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
 כִּמוֹ כֵּן אֲתַמַּר. וּמֵאֵי אִיהוּ. כְּגוֹן קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה.
 וּלְבַתֵּר אֲתַכְּלִילֵן בְּגְבוּרָה, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב מֹשֶׁה יִדְבֵּר
 וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. מֹשֶׁה יִדְבֵּר, דָּא קוּלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.
 וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, דָּא גְבוּרָה, דְּאוּדֵי לִיָּה לְהֵוּא
 קָלָא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל בְּהֵוּא קוֹל דְּמֹשֶׁה.
 וְהִשְׁתָּא מֵאֵן דְּפִתַּח בְּמִלֵּי דְּאוּרֵייתָא, (אֲנֵן אֲחוּדֵי נוֹדֵן לִיָּה, אֲמַרוּ נְסִיב
 וּמֵאֵן דְּפִתַּח) לִיפְתַּח וַיִּמָּא, יִתְּבוּ.

פִּתַּח רַבִּי אַבָּא וְאֲמַר, כְּתִיב (ויקרא כב) וּבַת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה
 אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְגו', זַפָּאָה חוּלְקִיָּהוֹן
 דְּיִשְׂרָאֵל מְכַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּהָא קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא כִּד בְּרָא עֲלֵמָא, לָא בְּרָא לִיָּה אֱלָא בְּגִינֵיהוֹן
 דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דִּיקְבִּלוֹן אוּרֵייתָא בְּטוֹרָא דְּסִינֵי, וַיִּתְּדַכּוּן
 בְּכָלָא, וַיִּשְׁתַּכְּחוּן זַפָּאֵין קָמִיָּה.

תָּא חֲזִי, כִּד אֲשַׁתְּלִים הָאֵי עֲלֵמָא בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל, כְּגוּוּנָא
 דְּלַעֲיֵלָא, וְהֵוּא אָדָם אֲתַנְעִיץ בְּאַרְעָא, וְרוּמִיָּה מְטִי
 עַד צִית שְׁמִיָּא, בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁלָמָא (ס"א
 לְאַשְׁלָפָא) נִשְׁמַתָּא קוּדְשָׁא מֵעֵילָא לְתַתָּא, בְּגִין דִּיתַאֲחִיד
 וַיִּתְּקֹשֶׁר דָּא בְּדָא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ב) וַיִּצְרַח יְיָ
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפֵר מִן הָאָדָמָה וְגו'. לְמַהוּי קִשְׁיֵר דָּא

בְּדֹא, וַיִּשְׁתַּפַּח שְׁלִים כְּגֹוֹנָא דְלַעֲיִלָא, וַיִּשְׁלִים וַיִּתְקַן
גְּרָמִיָּה הַכִּי.

וּבְגִין כֶּךָ בְּרֵא לִיָּה דְכֶר וְנוֹקְבָא, לְמַהוּי שְׁלִים. וַאֲימַתִּי
אֶקְרִי בַר נֶשׁ שְׁלִים כְּגֹוֹנָא דְלַעֲיִלָא בְּשַׁעְתָּא
דְּאַזְדְּווג בְּבַת זִוְגִיָּה בְּאַחְדוּתָא בְּחֻדוּתָא בְּרַעוּתָא, וַיִּפִּיק
מִנִּיָּה וּמְנוֹקְבִיָּה בֵּין (ר"ס) וּבַת. וּכְדִין הוּא בַר נֶשׁ שְׁלִים
כְּגֹוֹנָא דְלַעֲיִלָא, וְאַשְׁלִים הוּא לְתַתָּא, כְּגֹוֹנָא דְשְׁמָא
קְדִישָׁא עֲלָאָה, וּכְדִין אֶתְקָרִי (ס"א אֶתְקָרִים) שְׁמָא קְדִישָׁא
עֲלָאָה עֲלֵיָּה.

וּבַר נֶשׁ דְּלֵא בְּעֵי לְאַשְׁלֵמָא שְׁמָא קְדִישָׁא לְתַתָּא, טַב
לִיָּה דְלֵא אֶתְבְּרִי, דְּהָא לִית לִיָּה חוּלְקָא כְּלָל בְּשְׁמָא
קְדִישָׁא. וְכַד נְפִיק נְשַׁמְתִּיָּה מִנִּיָּה, לָא אֶתְאַחְדָּא בֵּיָּה
כְּלָל, דְּהָא אֲזַעְרָא דִּיּוֹקְנָא דְמֵאַרִיָּה עַד דְּאַתְקִשְׂרָא (ס"א
דְּאַתְהִדְרָא) וְאַתְתְּקַנַּת בְּכֻלָּא.

הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ויקרא כב) וּבַת כְּהֵן פִּי תִהְיֶה אֱלֻמְנָה
וּגְרוּשָׁה וְגו'. וּבַת כְּהֵן, דָּא נְשַׁמְתָּא קְדִישָׁא,
דְּאַתְקָרִי בְּרַתָּא דְמִלְכָּא, דְּהָא אוּקְמוּהָ דְנְשַׁמְתָּא קְדִישָׁא
מְזוּוּגָא דְמִלְכָּא וּמְטְרוּנִיתָא נְפִקַת. וּבְגִינִי כֶּךָ הִיךְ גּוּפָא
דְלַתְתָּא מְדַכֵּר וְנוֹקְבָא, אוּף הַכִּי נְשַׁמְתָּא לַעֲיִלָּא. פִּי
תִהְיֶה אֱלֻמְנָה מֵהָהוּא גּוּפָא דְאַזְדְּווגַת בֵּיָּה, וּמִית.
וּגְרוּשָׁה, דְּאַתְתְּרַכַּת מֵהָהוּא חוּלְקָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא. וְכֻל

כִּן לְמָה, בְּגִין דְּזָרַע אֵין לָהּ לְאַשְׁתַּכְחָא כְּגוּוֹנָא
 דְּלַעֲיִלָּא, וְלֹאֲתַקְשָׁרָא בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא. וְשָׁבַה אֶל בֵּית
 אָבִיהָ, מֵאֵן וְשָׁבַה. וְשָׁבַה סִתָּם, לְאַתְתַּקְנָא כְּמִלְקִדְמִין.
 וְכִדִּין וְשָׁבַה אֶל בֵּית אָבִיהָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
 כְּנַעֲוִרִיהָ: כְּקִדְמִיתָא. מְלָחָם אָבִיהָ תֹאכַל, לְאַתְעַנְגָּא
 בְּעַנּוּגָא דְּמִלְכָּא.

מִכָּאֵן וְלָהּ לְאָהָה, (ויקרא ב) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. מֵאֵן הוּא
 זָר. תְּהוּא דְּלָא (ס"א אוקים) שְׁמָא קְדִישָׁא דְּתַתָּא,
 וְלִית לִיהּ בֵּיהּ חוּלְקָא. לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, לִית בֵּיהּ חוּלְקָא
 מֵעַנּוּגָא דְּלַעֲיִלָּא דְּאִית בֵּיהּ אֲכִילָהּ, דְּכִתְיִב, (שיר השירים ה)
 אֲכָלוּ רַעִים, אֲכִילָהּ דְּלַעֲיִלָּא, עַנּוּגָא (דף ד' ע"ב) דְּקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא הוּי, וְהֵאֵי עַנּוּגָא שְׂרִיא, בְּאַתֵּר דְּשְׂרִיא כַּד
 רִיחָא דְּקַרְבְּנָא הוּהּ סְלִיק.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּאַשְׁתַּכַּח מְזוּנָא לְתַתָּא, אֲשַׁתַּכַּח
 מְזוּנָא לְעִילָּא. לְמִלְכָּא דְּאַתְקֵן סְעוּדַתָּא דִּילִיָּהּ,
 וְלֹא אֲתַקֵּן לְעַבְדוּהִי. כַּד אֲתַקֵּן לְעַבְדוּהִי, אֲכִיל הוּא
 סְעוּדַתָּא דִּילִיָּהּ, וְאֵינּוֹן אֲכִילִי סְעוּדַתִּיָּהּ, הֵדָּא הוּא
 דְּכִתְיִב, (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבִשִׁי, דָּא סְעוּדַתָּא
 דְּמִלְכָּא. אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוּדִים, דָּא סְעוּדַתָּא
 דִּידְהוּ מִרִיחָא דְּקַרְבְּנָא, כַּד רִיחָא דְּקַרְבְּנָא הוּהּ סְלִיק.
 וּבְגִינֵי כִּן אֲקָרִי רִיחַ נִיחַח לִי. רִיחַ לְעַבְדוּהִי. נִיחַח לִי.

(מאתר דענוגא דעתיקא אשתכח) וְעַל דָּא סְעוּדַתָּא דְּמִלְכָּא אֲתַעֲכַב, בְּגִין סְעוּדַתָּא דְּעַבְדוּהִי. וּבְגִין כֶּף, יִשְׂרָאֵל מְפָרְנִי לְאַבְיֵהוּן שְׁבַשְׁמִים תַּנִּינן. וּמִסְעוּדַתָּא דְּמִלְכָּא מֵאֵן אֲכִיל. אֲלֵא אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין דְּצַדִּיקֵיִיא.

תו פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים קלג) הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד, וְכַאֲשֶׁר אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּלֵא יֵהֵב לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרָבָא, אוֹ לְשְׁלִיחָא, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל אַחֲדָן בֵּיהּ, וְהוּא אַחֲד בְּהוּ, וּמַחְבִּיבוּתָא דְּלֵהוֹן קָרָא לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַבְדֵּין. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ויקרא כח) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַבְדִּים עַבְדֵּי הֵם. לְבַתַּר קָרָא לֹון בְּנִים, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. לְבַתַּר קָרָא לֹון אַחִים, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי וְגו'. וּבְגִין דְּקָרָא לֹון אַחִים, בְּעַא לְשׁוּאָה מְדוּרִיָּה בְּהוּ, וְלֵא יַעֲדֵי מַנְיָהוּ. כְּדִין פְּתִיב הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד.

וּבּוֹצִינָא קְדִישָׁא הָכִי אָמַר, הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים וְגו', כִּמְה דְּאֵת אָמַר (ויקרא כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֹתוֹ. וּבְסִפְרָא דְּרַב יִבָּא סָבָא, וְאִישׁ: דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אַחֹתוֹ: דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְכָל כֶּף לְמָה. חֶסֶד הוּא, חֶסֶד הוּא וְדַאי, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא וכנסת ישראל. גם, לרבות ישראל דלתתא.
 כדאמרינן, דהא בשעתא דכנסת ישראל (ס"א באחוותא
באחדותא) באחדותא בקודשא בריך הוא, ישראל דלתתא
 שריין בחדוותא גם אינון בקודשא בריך הוא. ובגין כך
 גם יחד פתיב. ובספרא דרב המנונא סבא, (ע"ז) גם יחד,
 לרבות צדיק. בה, בכנסת ישראל, דאינון זווגא חד,
 וכלא מלה חד.

ותנינן בפרשתא דשמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד,
 מהו אחד. דא כנסת ישראל דאחיד ביה
 בקודשא בריך הוא. דאמר רבי שמעון, זווגא דדכר
 ונוקבא אקרי אחד. באתר דנוקבא שריא, אחד אקרי.
 מאי טעמא. בגין דדכר בלא נוקבא פלג גופא אקרי,
 ופלג לאו הוא חד. וכד מתחברן כחדא תרי פלגי גופא,
 אתעבידו חד גופא, וכדין אקרי אחד.

והשתא קודשא בריך הוא לא אקרי אחד. ורזא דמלה,
 כנסת ישראל בגלותא, וקודשא בריך הוא
 סליק לעילא לעילא, וזווגא אתפרש, ושמא קדישא לא
 אשתכח שלימ, ואחד לא אקרי. ואימתי יתקרי אחד,
 בשעתא דמטרוניתא תשתכח ביה במלכא, ויזדווגון
 כחדא. הדא הוא דכתיב, (עובדיה א) והיתה ליי' המלוכה.
 מאן מלוכה. דא כנסת ישראל, דמלכו בה אתקשר,

כְּדִין (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. וְעַל
 דָּא, הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְּעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד.
 (תהלים קלג) כִּשְׁמֹן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ. מֵאֵן שְׁמֹן הַטּוֹב. דָּא
 מִשַּׁח רַבּוֹת קוּדְשָׁא, דְּנִגִיד וְנִפְיָא מֵעֲתִיקָא
 קִדְיִשָׁא, דְּאִשְׁתַּכַּח בְּהֵוּא נָהָר עֲלָאָה, דְּיִנְקָא לְבָנִין,
 לְאִדְלָקָא בּוֹצִינִין, וְהֵוּא מִשַּׁח נִגִיד בְּרִישָׁא דְּמַלְכָּא,
 וּמִרִישִׁיָּה לִיקִירוֹ דְּדִיקְנָא קִדְיִשָׁא, וּמִתְמָן נִגִיד לְכָל
 אֵינּוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר דְּמַלְכָּא אֲתַלְבֵּשׁ בְּהוּ. הֵדָּא הוּא דְּכֹתִיב
 שִׁיּוֹרֵד עַל פִּי מְדוֹתָיו. עַל פִּי מְדוֹתָיו מִמֶּשׁ, וְאֵלִין אֵינּוֹן
 כְּתָרֵי מַלְכָּא דְּשָׁמִיָּה קִדְיִשָׁא אִשְׁתַּכַּח בְּהוּ.
 תָּא חֲזִי, כָּל נִגִידוֹ, וְכָל חִידוֹ דְּעֲלָמִין, לָא נַחֲתִית לְבָרְכָא,
 אֲלָא עַל יְדָא דְּאֵלִין כְּתָרִין קִדְיִשִׁין, דְּאֵינּוֹן שְׁמָא
 דְּמַלְכָּא קִדְיִשָׁא, וּבִגִין כֶּף שִׁיּוֹרֵד עַל פִּי מְדוֹתָיו. עַל פִּי
 מְדוֹתָיו וְדָא כֶּמָּה דָּאֵת אָמַר (במדבר ד) עַל פִּי אֲהַרֹן וּבְנָיו
 תִּהְיֶיָּה. כֶּף עַל פִּי מְדוֹתָיו, נַחֲתִית וְנִגִיד לְכֻלְהוּ עֲלָמִין,
 לְאִשְׁתַּכַּחא בְּרַכָּאן לְכָלָּא. וְתָא חֲזִי, הַאי שְׁמֹן (דף ט"ו ע"א) טוֹב
 לָא זָמִין, עַד הֵוּא זְמַנָּא דְּפּוֹלְחָנָא דְּלִתְתָּא הוּא סָלִיק,
 וְאִתְעַרְעַן דָּא בְּדָא, הֵדָּא הוּא דְּכֹתִיב, (משלי כז) שְׁמֹן
 וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לֵב. שְׁמֹן לְעֵילָא, וְקִטְרֵת לְתַתָּא, כְּדִין הוּא
 חֲדוּתָא דְּכָלָּא. רַבִּי אַחָא וְרַבִּי יְהוּדָה זְקִיפּוּ יְדִין, וְאוּדוּ
 לְרַבִּי אַבָּא.

רַבִּי אֶחָא פָּתַח, (בראשית כ) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ
 בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, וַכְּתִיב וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם
 גַּם אֲנֹכִי יַדְעֵתִי כִּי בְּתֵם לְבַבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת. הֲאִי וַיָּבֹא
 אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, מֵאִי שָׁנָא בְּאוֹמוֹת הָעוֹלָם, וַיָּבֹא
 אֱלֹהִים, וַלְיִשְׂרָאֵל לָא. (אֶלָּא דָּא הוּא רְזָא דְאֱלֹהִים אַחֲרִים וְאִית לֵךְ לְמַנְדַּע
 דְשָׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (יְשַׁעְיָה נ"ז) רַם וְנָשָׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ וְהוּא בְּלַחֲדוּי מְלֻכָּא
 עַל כָּל מַה דְּאֶשְׁתַּבַּח בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא וְהֵיכְלָא קֳדִישָׁא דִּילֵיהּ בְּאִמְצַעֲתָא אֲתַתְּקִין
 וְסַחֲרִנְיָה אִית שְׁבַעֲיָן כְּתָרִין וּמְנַהוֹן אֲתַמְשְׁכוּ ע' רַבְרַבִּין וְאֲתַמְנֹו עַל ע' עַמִּין דְּעַלְמָא לְמַהוּ
 כָּל חַד וְחַד שְׁלִיט עַל עַמִּיָּה וְעַל אֶרְעֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לְיִשְׂרָאֵל רְזָא דְשָׁמִיָּה
 בְּלַחֲדוּדִיהוֹן וְהוּא שְׁלִיט עַל יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (דְּנִיָּאֵל ט') כִּי שָׁמַךְ נִקְרָא עַל
 עִירָךְ וְעַל עַמְּךָ. וְלִית לְעַמָּא אַחֲרָא חוֹלְקָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכְּתִיב (דְּבָרִים כ"ד) וְרָאוּ
 כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְי' נִקְרָא עֲלֵיךְ. וְכְּתִיב (מִיכָה ד') כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו
 וְגו'. וְכְּתִיב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק יְי' עַמּוֹ וְגו') אֶלָּא הֲכִי תַנִּין, כָּל אֱלֹהִים
 דִּהְכָּא, הֵהוּא חֵילָא רַבְרָבָא דְמִמְנָא עָלְיֵיהּ הוּא, כְּגוּוֹנָא
 דָּא וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם לַיְלָה, הֵהוּא חֵילָא דְאֲתַפְקֵד
 עֲלֵיהּ.

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם. הֲכִי הוּא וַדַּאי,
 גַּם אֲנֹכִי יַדְעֵתִי, גַּם אֲמַאי הֲכָא. אֶלָּא לְרַבּוֹת קָא
 אֲתָא, דְאֶף עַל גַּב דְּלְעֵילָא מְנַאי יַדִיעַ, גַּם אֲנֹכִי יַדְעֵתִי.
 וְאַחֲשׁוּף גַּם אֲנֹכִי, גַּם לְרַבּוֹת, אוֹתָךְ מַחֲטוֹ לִי, מַחֲטוֹ
 חֲסַר אֶלְפָּה פְּתִיב, מֵאִי קָאמַר בְּגִין דְּחֲטָאָה לָאו בְּחֵילָא
 קִימָא.

אֵלָּא הָכִי אֹלִיפְנָא, בְּחֻבֵּיהוֹן דְּעֵמָא דְלִתְתָא, אֲתַפְּגִים
 לְעֵילָא. בְּחֻבֵּי עֵמָא דְלִתְתָא, אֲתַעְפֵּר רַבְרָבָא
 דְלַהוֹן דְּלְעֵילָא מְשׁוּלְטָנִיה. הֵדָא הוּא דְכְתִיב וְאַחֲשׁוּךְ גַּם
 אֲנֹכִי אוֹתְךָ, דְאַף עַל גַּב דְּלְעֵילָא מְנַאי תְּלִיא מְלִתָא,
 גַּם אֲנֹכִי לְרַבּוֹת לְגֵרְמִיָה, מִחֲטוּ לִי, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּכְּחוּ
 גַּבְאִי, כְּהֵאִי מַחֲט דְנַעֲיִן בְּבִשְׂרָא, דְּלֹא תִגְרוּם לִי אֲתָ
 בְּחֻבְךָ לְאַעְבְּרָא לִי מְשׁוּלְטָנִי, וַיִּקְוֹצוּן בִּי, דְּלֹא תִקְוִין
 לִי בְּמַחֲטְךָ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא ב) וְאַקֵּץ בָּם, כְּהֵנִי קוֹצִין
 דְנַעֲיִצִין בְּבִשְׂרָא. מַאי מְשֻׁמַּע. מְשֻׁמַּע דְּבְחֻבֵּי בְּנֵי
 אֲנָשָׁא, עַבְדִּין פְּגִימוּ לְעֵילָא, מַאי אִיהוּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
 (ישעיה נ) וּבְפִשְׁעֵכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם.

וְעַל דָּא קָרְבַּן אֲתַקְרִיב, מַאי קָרְבַּן. הַאי דְקָאמְרִין
 דְכְתִיב, וּבְפִשְׁעֵכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם. דְּהָא חֲטָא גָרִים
 פְּרוּדָא בְּחֻבֵּיה. קָרְבַּן קָרִיב עֲלָמָא עֲלָאָה בְּעֲלָמָא תַתָּאָה
 וְאַתְעֵבִיד כֹּלָא חַד. אֲתוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה, וְאוּדוּ לִיה
 לְרַבִּי אַחָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה (כ"ו) וְאָמַר, (תהלים ק) עֲבַדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה
 וְגו'. עֲבַדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה, הָכִי אֹלִיפְנָא, דְכָל
 פּוֹלְחָנָא דְבְעֵי בַר נָשׁ לְמַפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעֵי
 בְּחֻדּוּתָא, בְּרַעוּתָא דְלָבָא, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח פּוֹלְחָנִיה
 בְּשְׁלִימוּ. וְאִי תִימָא פּוֹלְחָנָא דְקָרְבָנָא הָכִי הוּא. לָא

אֶפְשָׁר, דְּהָא הֵהוּא בַר נֶשׁ דְּעֵבֵר עַל פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה,
עַל פְּקוּדָא דְאֹרִיִּיתָא, וְתַב לְקַמִּי דְמֵאֲרִיָּה, בְּמֵאן אֲנַפִּין
יְקוּם קָמִיָּה, הָא וַדַּאי בְּרוּחַ תְּבִירָא, בְּרוּחַ עָצִיב, אֲן הוּא
שְׂמַחָה, אֲן הוּא רְנָנָה.

אֵלָא תַמְן תְּנִינָן, הֵהוּא בַר נֶשׁ דְּחֻטֵּי קָמִי מֵאֲרִיָּה, וְעֵבֵר
עַל פְּקוּדוּי, וְאֵתִי לְקַרְבָּא קַרְבָּנָא, וְלִתְקַנָּא
גְּרַמִּיָּה, בְּרוּחַ תְּבִירָא, בְּרוּחַ עָצִיבָא בְּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא, וְאִי
בְּכִי שְׁפִיר מְכַלָּא. הָא שְׂמַחָה הָא רְנָנָה לָא אִשְׁתַּכַּח. אֵלָא
בְּמֵאִי אִתְתַּקֵּן. בְּהֵנְהוּ כְּהֵנִי וְלִיּוּאִי, דְּהָא אִינוּן אֲשִׁלִּימוּ
שְׂמַחָה וְרְנָנָה בְּגִינִיָּה. שְׂמַחָה בְּכַהֲנָא אֲתַקֵּיִם, בְּגִין דְּהוּא
רְחִיקָא מִן דִּינָא תְּדִיר, וְכַהֲנָא בְּעֵי לְאִשְׁתַּכְּחָא תְּדִיר
בְּאֲנַפִּין נְהִירִין, חֲדָאן יִתִּיר מְכַל עֲמָא. דְּהָא כְּתָרָא דִּילִיָּה
גְּרַיִם. רְנָנָה בְּלִיּוּאִי, וְהֵכִי הוּא, דְּהָא לִיּוּאִי מִשְׁתַּכְּחִי עַל
שִׁיר לְעֵלְמִין, כְּמָה דְּאִוְקְמוּהָ.

וְאֵלִין קִיִּימִין (דף פ"ב ע"ב) עָלִיָּה, וּבִיָּה אֲשִׁתְּלִים פּוּלְחָנָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כַּהֲנָא קָאִים עָלִיָּה וְכוּון
מִלִּין, בְּחֲדוּוֹתָא בְּרַעוּתָא, לִיְחַדָּא שְׂמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא
יָאוּת. וְלִיּוּאִי בְּשִׁיר. כְּדִין כְּתִיב דְּעוּ כִּי יִי' הוּא אֱלֹהִים.
דָּא הוּא קַרְבֵּן לְקַרְבָּא רַחֲמֵי בְּדִינָא, וּמִתְבַּסֵּם כְּלָא.
הַשְׁתָּא דְלָא אִשְׁתַּכַּח קַרְבָּנָא, מֵאן דְּחֻטֵּי קָמִי מֵאֲרִיָּה
וְתַב לְגַבִּיָּה, וַדַּאי בְּמִרִירוּ דְנִפְשָׁא, בְּעָצִיבוּ,

בְּבִכְיָהּ, בְּרוּחַ תְּבִירָא, הֵיאֵךְ אוֹקִים שְׂמֻחָה וּרְנָנָה, הָא
 לָא אֲשַׁתְּכַחוּ גַבִּיּהּ. אֵלָא הִכִּי אוֹקְמוּהָ, דְּתוֹשְׁבַחַן
 דְּמֵאֲרִיָּה, וְחֲדוּוּתָא דְּאוּרִיִּיתָא, וּרְנָנָה דְּאוּרִיִּיתָא, הָא
 הוּא שְׂמֻחָה וּרְנָנָה. וְהָא תַנִּינָן וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת וְכוּ',
 דְּלֹא יְקוּם בַּר נֶשׁ קָמִיָּה מֵאֲרִיָּה בְּעֲצִיבוּ וְהָא לָא יְכִיל
 וּמְאִי תַקְנַתִּיהָ.

אֵלָא רְזָא דְּמַלְהָ, הָא תַנִּינָן לְעוֹלָם יְכַנְס אָדָם שְׁעוֹר שְׁנִי
 פְּתָחִים וְכוּ', וַיִּצְלִי צְלוּתִיהָ הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (משלי
 ח) לְשִׁמּוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחַי, שְׁנֵי פְּתָחִים סִלְקָא דְּעֵתָךְ, אֵלָא
 אֵימָא שְׁיַעוֹר שְׁנֵי פְּתָחִים. כָּאן רִמּוּ לְמָה שְׁאֵמַר דְּוֹד,
 (תהלים כד) שְׁאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם, אֵינּוֹן מְעוֹן וּמְכוּן,
 דְּאֵינּוֹן גּוֹ לְגוֹ, שִׁירוּתָא דְּדַרְגִּין: חֶסֶד, וּפְחָד. וְאֵינּוֹן
 פְּתָחִין דְּעֵלְמָא. עַל דָּא אֲצַטְרִיךְ בַּר נֶשׁ דְּיִתְפּוּוֹן
 בְּצְלוּתִיהָ לְקַבֵּל קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין, דְּאֵינּוֹן שְׂמָא קְדִישָׁא,
 וַיִּצְלִי צְלוּתִיהָ. וְהִנְהוּ אֵלִין שְׁיַעוֹר ב' פְּתָחִין, ב' פְּתָרִין.
 וְאִית דְּמִתְנֵי הִכִּי, שְׂמֻחָה, הָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשְׂמֻחָה הָא
 אוֹקְמוּהָ, כְּדַכְתִּיב, (ישעיה כד) כִּי בְּשְׂמֻחָה תֵצֵאוּ וְגו'.
 וְזַמְיִנִין יִשְׂרָאֵל לְנִפְקָא מִן גְּלוּתָא, בְּהֵאִי שְׂמֻחָה. וּמֵאֵן
 אֵיְהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא עֲבָדוּ אֶת יְי' בְּשְׂמֻחָה, כְּמָה
 דְּכַתִּיב, (ויקרא טז) בּוֹזֵאת יְבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְכֹלֵא חֵד.
 בָּאוּ לְפָנָיו בְּרְנָנָה, דָּא שְׁלִימוּ דִילָהּ. דְּשְׂמֻחָה בַלְב, וְכוּ'.

וּרְנָנָה בַּפֶּה. וְדָא הוּא שְׁלִימוּ יִתִיר. וְשְׁלִימוּ דְהָאֵי שְׁמַחָה
הָא אֶשְׁתְּמוּדְעָא, וְהָא יְדִיעָא. וְדָא הוּא תְּקוּנָא דְבַר נֶשׁ
לְקַמִּיָּה מְאִרִיָּה. כְּדִין דְּעוּ כִּי יִי הוּא הָאֱלֹהִים. וְכֹלָא בְּחַד
מְלָה אֲתִיָּא, דְּבַעֵי לְבַתֵּר לְיַחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא
יְאוּת, וְלְקִשְׂרָא דָּא בְּדָא לְמַהוּי כְּלָא חַד, וְדָא הוּא
פּוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמְרוּ לִיָּה רַבִּי אַחָא וְרַבִּי
אַבָּא, וְדָאֵי הָכִי הוּא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצַדִּיקִיָּא
דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִיָּתָא, וַיִּדְעֵי אַרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
קָמוּ וְאִזְלוּ אֲבַתְרִיָּה דְרַבִּי אַבָּא, ג' מִיָּלִין.

פֶּתַח רַבִּי אַבָּא (הַקְדָּמָה י"א) וְאָמַר, (תְּחִלִּים ה) וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ
אַבָּא בֵּיתְךָ, הָכִי אוּקְמוּנָה, דְּלֹא לְבַעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ
לְמִיעֵל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, אֶלָּא אִי אִימְלֶךְ בְּקַדְמִיתָא,
בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיַּעֲקֹב. בְּגִין דְּאִינּוּן תְּקִינּוּ צְלוּתָא לְקַמִּי
דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ
אַבָּא בֵּיתְךָ. אַבָּא בֵּיתְךָ: דָּא אַבְרָהָם. אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הַיְכָל
קְדוֹשְׁךָ: דָּא יִצְחָק. בִּירְאָתְךָ: דָּא יַעֲקֹב, (ס"א וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ דָּא
אַבְרָהָם. אַבָּא בֵּיתְךָ דָּא יַעֲקֹב, אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הַיְכָל קְדוֹשְׁךָ בִּירְאָתְךָ, דָּא יִצְחָק.) וּבַעֲא
לְאַכְלָלָא לֹוֹן בְּרִישָׁא, וַיַּעֲוֹל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, וַיִּצְלִי
צְלוּתִיָּה. כְּדִין כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה מֵט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אַתָּה
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

אִם עוֹלָה קָרְבָּנוּ מִן הַבֶּקֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי (וַיִּקְרָא א)

שָׁנָא מִן הַבֶּקֶר לְעוֹלָה, וּמִן הַצֹּאן לְעוֹלָה, וּמִן הָעוֹף לְעוֹלָה. אִי כֹלָא חַד, בְּגִין מַה שְׁנִיָּא דָּא מִן דָּא, דְּהָא מִן כֹּלָא אֶתְעֵבִיד חַד מְלָה. אָלָא, מֵאֵן דְּאֲדַבֵּק יְדִיהָ לְדָא, מִקְרִיב מִן הַבֶּקֶר. וְאִי לָא יְכִיל, מִן הַצֹּאן. וְאִי לָא יְכִיל מִן הָעוֹף. דְּהָא כְּתִיב, (ויקרא ט) וְאִם דַּל הוּא וְאִין יְדוּ מִשְׁגָּת, דְּהָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא אֲטַרַח עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׂ יִתִּיר, בְּמִלָּה דְּלָא יְכִיל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמַה דְּהוּהָ חֲטָאָה הֲכִי הוּהָ מִקְרִיב. עֲתִירָא, דְּזִמְנִין דְּלִבִּיהָ גַם בֵּיהָ, הוּהָ מִקְרִיב תּוֹרָא. בְּגִין דְּלִבִּיהָ חָשִׁיב יִתִּיר לְמַחֲטִי קָמִיהָ מְאִירָה. בֵּינוּנִי, מִקְרִיב מִן הַצֹּאן, בְּגִין דְּרַעוּתִיהָ לָא אִין בֵּיהָ כָּל כַּף לְמַחֲטִי. מִסְכָּנָא דְּלִבִּיהָ לָא גַם בֵּיהָ, רַעוּתִיהָ נְמוּךְ מִכֹּלָא, מִקְרִיב מִתְּהוּא קָלִיל מִכֹּלָא. וְאֶשְׁתְּמוּדְעָן קַרְבְּנֵיהוֹן לְכֹלְהוֹן, כָּל חַד וְחַד בְּלַחֲוֵיהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְּאִין דִּינָא כָּל חַד וְחַד בְּמִתְקָלָא יִשְׁרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאִיל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אַבּוּהִי, אָמַר לֵיהָ, הָא תַּנְיִנָן דְּעַל תְּלַת חוּבֵי עֲלָמָא רַעֲב בָּא לְעוֹלָם, וְכֹלְהוֹן חוּבֵי לָא מִשְׁתַּכְּחִי אָלָא בְּעִתִּירִי, בְּגִין דְּלִבִּיָּהוּ גַם בְּהוּ, וְלָא מִשְׁתַּכְּחִי בְּמִסְכָּנִי, מַה דִּינָא (דף ט' ע"א) הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָטִיל לְמִסְכָּנִי, וְקָאִים לְעִתִּירִי, דְּהָא מִהֲשָׁתָא יוֹסְפוֹן לְמַחֲטִי קָמִיהָ. אָמַר לֵיהָ יְאוּת שְׂאֵלְתָּ וְהָא

אוֹקְמוּהָ חֲבֵרֵיֶיא וְאָמְרוּ, כִּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַתְפְּרָעָא מִן רְשִׁיעֵיֶיא וְלֹאֹבְדָא לְהוּ מִן עֲלָמָא, כְּדִין
 יְהִיב לְהוּ שְׁלוֹם, וְאַשְׁלִים לְהוּ בְּכֻלָּא.

אַבְל תָּא חֲזִי, דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא לָא מִשְׁתַּכְּחִין קְרִיבִין
 לְמַלְכָּא עֲלָתָה, כְּאַלִּין מָאֲנִין דְּאִיהוּ אֲשֶׁתְּמִשׁ בְּהוּ.

וּמֵאֵן אֵינּוּן. (תהלים נא) יֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה. (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא
 וְשִׁפְל רֹחַ. אֵלִין אֵינּוּן מָאֲנֵי דְּמַלְכָּא. וְכִד אֲשֶׁתְּכַח

בְּצוּרַת בְּעֲלָמָא, וְכַפְנָא וְדִינָא אֲתַתְּקַף עַל מְסַכְּנֵי, כְּדִין
 בְּכָאן וְגַעְאָן קָמִי מַלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרִיב לּוֹן

יִתִּיר מִכְּלָא, הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בֹזֵה וְלֹא
 שֶׁקֶץ עֲנוֹת עָנִי. וְכִדִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד עַל מַה

אַתֵּיא כַּפְנָא לְעֲלָמָא. וּוִי לְאֵינּוּן חֲיִיבֵיא דְּגֵרְמֵי הָאֵי.

כִּד אֲתַעֵר מַלְכָּא לְאַשְׁגָּחָא בְּעֲלָמָא עַל קָלָא דְּמְסַכְּנֵי,
 רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן מִנֵּיֶיהוּ, וּמַעוּלְבַּנֵּיֶיהוּ, כְּדִין כְּתִיב,

שָׁמוּעַ אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ. שָׁמוּעַ אֲשָׁמַע תְּרִי זְמִנֵּי:

חַד לְאַשְׁגָּחָא בְּקִלְיָהוֹן. וְחַד לְאַתְפְּרָעָא מִן אֵינּוּן דְּגֵרְמִין
 לּוֹן הָאֵי. הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב, וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי וְחָרָה

אַפִּי וְגו'. וְעַל דָּא בְּשַׁעְתָּא דְּכַפְנָא אֲשֶׁתְּכַח בְּעֲלָמָא, וּוִי
 לְאֵינּוּן עֲתִירֵי חֲיִיבֵיא, בְּקִלְיָהוֹן דְּמְסַכְּנֵי לְקָמִי קוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזִי דֵּהֵוּא קְרַבְנָא דְּמְסַכְּנָא, קָלִיל (נ"א קריב) מִכְּלָא,

בְּגִין דְּלַבִּיָּה תְּבִיר, וְאַף עַל גַּב דְּחָשִׁיב לְמַחֲטִי, אֶתְעַבֵּר
מִנִּיה. דְּהָא דֵּי לִיָּה בְּצַעְרִיהָ, וּדְאִינְשֵׁי בֵּיתֶיהָ. וְעַל דָּא
כָּל קָרְבָּנָא וְקָרְבָּנָא, כָּל חַד וְחַד בְּלַחֲדוּי, אֶשְׁתַּמּוּדְעָן
כְּלָהוּ לְגַבֵּי כְּהֵנָא.

עוֹבְדָא בְּהֵוּא עֶתִירָא, דְּקָרִיב קָמִי כְּהֵנָא תְּרִין יוֹנִין,
כַּד חָמָא לִיָּה כְּהֵנָא, אָמַר לִיָּה, לָאו דִּינְדָךְ הוּא
הָאִי קָרְבָּנָא. אַתָּא לְבֵיתֶיהָ וְהוּהָ עָצִיב. אָמְרוּ לִיָּה אַחֵוּי
אֲמַאי אַתְּ עָצִיב. אָמַר לְהוּ, דְּלָא קָרִיב לִי כְּהֵנָא קָרְבָּנָא
דִּילִי. אָמְרוּ לִיָּה וּמַאי אִיהוּ. אָמַר לְהוּ תְּרִין יוֹנִין. אָמְרוּ
לִיָּה, וְהָא מִן מִסְכְּנָא אִיהוּ, וְלָאו דִּינְדָךְ. דְּהָא פְּתִיב, וְאִם
דֵּל הוּא וְאִין יָדוּ מִשְׁגָּת וְגו'. אֶלָּא קָרִיב קָרְבָּנָךְ. אָמַר
לְהוּ מַאי אִיהוּ. אָמְרוּ לִיָּה חַד תּוֹרָא.

אָמַר לְהוּ, וּמָה כָּל כַּךְ חֲמִירָא מַחֲשָׁבָה דְּחֻטָּאָה. נְדַרְנָא,
דְּלָא אֶסְלַק עַל לְבָאִי מַחֲשָׁבָה דְּחֻטָּאָה. מִתְּמָן
וְלַהֲלָאָה מָה עֵבֵד. כָּל יוֹמָא אֶשְׁתַּדֵּל בְּסַחֲוֹרְתָא, וּבְלִילִיָּא
הָוָה נְאִים, כַּד אֶתְעַר, הָוָה קָרִי לְאַחֵוּי, וְאוֹלִיפּוּ לִיָּה
מִילֵי דְאוֹרֵייתָא, וְהָוָה לָעִי עַד דְּסָלִיק יְמָמָא. וְאֶשְׁתַּכַּח
דְּאוֹלִיף אוֹרֵייתָא, וְהָוָה קָאֲרִי לִיָּה יְהוּדָה אַחֲרָא. יוֹמָא
חַד אִיעֲרַע בֵּיהָ רַבִּי יִיסָא סָבָא, וְהָוָה פְּרִישׁ נְכֻסוּי, פְּלָגוּ
לְמִסְכְּנֵי וּפְלָגוּ לְסַחֲוֹרְתָא עַל יְמָא, בְּאִינוּן גְּבַרִין פְּרִישֵׁי
יְמִין. וְהָוָה יְתִיב וְלָעִי בְּאוֹרֵייתָא.